

(1974, і мастак), «Пятрушка» І.Стравінскага (1988) і інш. В. смела эксперыментуе ў галіне харэагр. лексікі, стварае арыг. версіі класічных балетаў. Дзярж. прэмія Расіі 1970. Прэмія імя М.Петыпа (Парыж, 1978).

ВІНАГРАДАЎ Аляксандр Паўлавіч (21.8.1895, С.-Пецярбург — 16.11.1975), савецкі геохімік. Акад. АН СССР (1953; чл.-кар. 1943). Двойчы Герой Сац. Працы (1949, 1975). Скончыў Ваенна-медыкадэмію (1924) і Ленінградскі ун-т (1925). З 1947 дырэктар Ін-та геохіміі і аналітычнай хіміі імя Вярнадскага АН СССР, адначасова з 1953 у Маскоўскім ун-це. З 1967 віцэ-прэзідэнт АН СССР. Навук. працы па геа-, біягеа- і касмахіміі. Распрацаваў пытанні фарміравання зямных абалонак (зоннае плаўленне), хім. эвалюцыі Зямлі, геохіміі ізатопаў і інш. Замежны чл. многіх АН і ганаровы чл. Амеры. і Франц. геал. т-ваў. Прэмія імя У.І.Леніна (1934), Ленінская прэмія 1962. Дзярж. прэмія 1949, 1951. Залаты медаль імя М.В.Ламаносава АН СССР (1973).

Тв.: Геохимия редких и рассеянных химических элементов в почвах. 2 изд. М., 1957; Введение в геохимию океана. М., 1967; Химия планет // Наука и человечество. М., 1969.

ВІНАГРАДАЎ Віктар Ніканавіч (н. 3.11.1933, в. Замасточка Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.), бел. педагог. Д-р пед. н. (1994), праф. (1977). Засл. работнік вышэйшай школы Беларусі (1976). Скончыў Віцебскае мастацка-графічнае пед. вучылішча (1953), Полацкі пед. ін-т (1957). З 1957 у Віцебскім ун-це (з 1978 рэктар). Працы па методыцы выкладання начартальнай геаметрыі і чарчэння ў ВНУ і сярэдняй школе. Адзін з аўтараў і рэдактараў падручніка «Чарчэнне ў сярэдняй школе» (1969, перакладзена на 20 моў), аўтар курса для пед. ін-таў «Начартальная геаметрыя» (1977), адзін з аўтараў «Методыкі навучання чарчэнню» (1990), «Слоўніка-даведніка па чарчэнні» (1993) і інш.

Літ.: В.Н.Вінаградаў: Бібліягр. паказ. Віцебск, 1992. *Н.В.Калішук.*

ВІНАГРАДАЎ Віктар Уладзіміравіч (12.1.1895, г. Зарайск, Расія — 4.10.1969), рускі мовазнавец. Акад. АН СССР (1946). Д-р філал. н. (1940). Скончыў гіст.-філал. і археал. ін-ты ў Петраградзе (1918). Дырэктар Ін-та мовазнаўства (1950—54) і Ін-та рус. мовы (1958—68), адначасова акад.-сакратар Акад. л-ры і мовы (1950—63) АН СССР. Даследчык агульнай тэорыі і метадалогіі мовазнаўства, найважнейшых

галін навукі пра рус. мову. З яго імем звязана ўзнiкненне і абгрунтаванне шэрагу новых галін філал. навукі: гісторыі літ. мовы, агульнамоўнай і індывідуальнай стылістыкі, тэорыі паэт. мовы, фразеалогіі як філал. дысцыпліны і інш. Аўтар працы «Руская мова (граматычнае вучэнне пра слова)» (1947; Дзярж. прэмія СССР 1951). Рэдактар час. «Вопросы языкознания» (1952—69).

Літ.: Булахов М.Г. Восточнославянские языковеды: Биобиблиогр. словарь. Мн., 1977. Т. 2. С. 89—129.

ВІНАГРАДАЎ Дзмітрый Іванавіч (1929? — 5.9.1978), стваральнік рускага фарфору. У 1736 пасланы за мяжу, дзе вывучаў хімію, металургію і горную справу. Пасля вяртання ў Расію ў 1744 быў накіраваны ў Пецярбург на Парыжскую мануфактуру (цяпер фарфарава-выз-д імя М.В.Ламаносава). У 1752 В. атрымаў першы фарфор з аич. сыравіны.

Літ.: Никифорова Л.Р. Родина русского фарфора. Л., 1979.

ВІНАГРАДАЎ Іван Мацвеевіч (14.9.1891, с. Мілалюб Пскоўскай вобл., Расія — 20.3.1983), савецкі матэматык.

І.М.Вінаградаў.

Акад. АН СССР (1929). Чл. шматлікіх замежных АН. Двойчы Герой Сац. Працы (1945, 1971). Скончыў Пецярбургскі ун-т (1914). З 1918 у Пермскім ун-це, лэнінградскіх політэхн. ін-це і ун-це. З 1932 дырэктар Матэм. ін-та АН СССР. Навук. працы па аналіт. тэорыі лікаў. Прапанаваў адзін з самых эфектыўных і агульных метадаў аналіт. тэорыі лікаў — метад трыганаметрычных сум, які дазваляў атрымаць фундаментальныя вынікі па праблемах Варынга, Гільберта—Камке, Гольдбаха, ацэнцы сум Вейля і інш. Ленінская прэмія 1972. Дзярж. прэмія СССР 1941, 1983. Залаты медаль імя М.В.Ламаносава АН СССР (1971).

Тв.: Метод тригонометрических сум в теории чисел. 2 изд. М., 1980; Основы теории чисел. 9 изд. М., 1981.

Літ.: И.М.Виноградов. М., 1978.

ВІНАГРАДАЎ Канстанцін Пятровіч (3.6.1899, Масква — 1980), рускі харавы дырыжор, педагог. Нар. арт. Расіі (1960). Скончыў Маскоўскі муз.-пед. ін-т імя Гнесіных (1956). У 1923—36 канцэртмайстар, гал. хормайстар і гал. дырыжор Операга т-ра імя Станіслава-скага, у 1936—41 дырыжор Дзярж. хору СССР, у 1946—65 гал. хормайстар Ансамбля песні і танца Сав. Арміі. Выкладаў у Муз. вучылішчы імя Гнесіных (1924—53) і Ін-це культуры (з 1965) у Маскве. Аўтар кн. «Праца над дыкцыяй у хоры» (1967). Дзярж. прэмія СССР 1950.

ВІНАГРАДАЎ Мікалай Уладзіміравіч (19.12.1897, г. Луга Ленінградскай вобл., Расія — 5.5.1972), бел. псіхіятр. Д-р мед. н., праф. (1943). Засл. дз. нав. Бе-

ларусі (1966). Скончыў Ленінградскі мед. ін-т (1925). З 1937 у НДІ эвалюцыйнай фізіял. паталогіі вышэйшай нерв. дзейнасці імя Паўлава. У 1941—45 нач. эвакуацыйнага шпітала. З 1948 у Віцебскім мед. ін-це. Навук. працы па фізіялогіі вышэйшай нерв. дзейнасці, укараненні ў псіхіятрыю фізіял. кірунку і ахоўнага тармажэння.

Тв.: Лекции по психиатрии. Мн., 1963.

ВІНАГРАДАЎ Павел Гаўрылавіч (30.11.1854, г. Кастрэма, Расія — 19.12.1925), рускі гісторык. Акад. Пецярб. АН (1914) і шэрагу замежных акадэміяў. Скончыў Маскоўскі ун-т (1875), працягваў гіст. адукацыю ў Германіі. З 1877 выкладчык Маскоўскага ун-та (з 1884 праф.). У 1901 выехаў у Вялікабрытанію, з 1903 заг. кафедры ў Оксфардскім ун-це. У 1908 вярнуўся ў Маскоўскі ун-т, захоўваючы пасаду ў Оксфардзе. У 1911 падаў у адстаўку ў знак пратэсту супраць звальнення шэрагу прафесараў. Кастр. рэвалюцыю 1917 не прыняў, у 1918 канчаткова пакінуў Расію. Выкладаў ва ун-тах Германіі, Бельгіі, ЗША, Індыі. Буйнейшы англазнавец, кіраўнік школы рус. і замежных гісторыкаў, якія вучылі сац.-эканам. праблемы англ. сярэднявечча. У працах «Паходжанне феадальных адносін у лангабардскай Італіі» (1880), «Даследаванні па сацыяльнай гісторыі Англіі ў сярэднія вякі» (1887), «Віланства ў Англіі» (1892, на англ. мове) і інш. даследаваў генезіс феадальзму ў раманскіх і герм. краінах, эвалюцыю сям. абшчын у Англіі і інш. Публікаваў дакументы па агр. гісторыі Англіі з англ. архіваў. Аўтар падручнікаў па ўсеагульнай гісторыі для сярэдняй школы.

Тв.: Средневековое поместье в Англии. СПб., 1911.

ВІНАГРАДАЎ Уладзімір Віктаравіч (н. 28.3.1941, пас. Ошта Балагодскай вобл., Расія), бел. біяхімік. Д-р біял. н. (1983), праф. (1985). Скончыў Гродзенскі мед. ін-т (1964). З 1965 працаваў у гэтым ін-це, з 1970 у Аддзеле рэгуляцыі абме-ну рэчываў АН Беларусі. З 1981 у Ін-це біяхіміі АН Беларусі. Навук. працы па стварэнні нетрадыцыйнай вітаміналогіі. Аўтар канцэпцыі вітаміна-гарманальных узаемаадносін.

Тв.: Гормональные механизмы метаболического действия тиамина. Мн., 1984; Некоферментные функции витамина РР. Мн., 1987; Витаминзависимые ферменты надпочечников. Мн., 1988 (разам з С.А.Струмілам); Гормоны, адаптация и системные реакции организма. Мн., 1989.

ВІНАГРАДНАЕ ЛЯЧЭННЕ, гл. *Амелатарыя*.

ВІНАГРАДНАЯ КІСЛАТА, гл. ў арт. *Вінныя кіслоты*.

ВІНАГРАДНЫ ЦУКАР, гл. *Глюкоза*.

ВІНАГРАДСКІ Сяргей Мікалаевіч (13.9.1856, Кіеў — 24.2.1953), рускі мікрабіёлаг, адзін з заснавальнікаў мікрабі-